

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

"TASDIQLAYMAN"
O'zbekiston Respublikasi
Oliy va o'rta maxsus
ta'lim vazirligi

_____ 202_ y.

"Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi (paxta, to'qimachilik va yengil sanoati)" yo'nalishi bo'yicha kasbiy qayta tayyorlash kursi o'quv dasturi
(oliy ta'lim muassasalarida pedagogik faoliyat olib borayotgan nomutaxassis kadrlar uchun)

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

OLIIY TA'LIM TIZIMI PEDAGOG VA RAHBAR KADRLARINI QAYTA
TAYYORLASH VA ULARNING MALAKASINI OSHIRISHNI TASHKIL
ETISH BOSH ILMIY - METODIK MARKAZI

TOSHKENT TO'QIMACHILIK VA YENGIL SANOAT INSTITUTI
HUZURIDAGI PEDAGOG KADRLARNI QAYTA TAYYORLASH VA
ULARNING MALAKASINI OSHIRISH TARMOQ MARKAZI

Tuzuvchilar:

“Ta’lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni joriy etish” moduli:
TATU huzuridagi PKQT va MO tarmoq markazi direktori, p.f.d., prof.
F.M. Zakirova, TATU huzuridagi PKQT va MO tarmoq markazi
dotsenti, t.f.n. V.A. Karimova.

“Umumkasbiy tayyorgarlik” bloki modullari: TDTU, “Hayot
faoliyati xavfsizligi” kafedrası professor, t.f.n. M.N. Musayev, TDTU,
“Hayot faoliyati xavfsizligi” kafedrası dotsenti, PhD, SH.Narziyev,
TTYESI, “Mehnat muhofazasi va ekologiya” kafedrası dotsenti
I.Axmedov, TTYESI, “Mehnat muhofazasi va ekologiya” kafedrası
dotsenti, t.f.n. Y.Maxmudov.

Mutaxassislik fanlari bo'yicha: TTYESI, “Mehnat muhofazasi va
ekologiya” kafedrası professori, t.f.d. O.M.Yo'ldosheva, TTYESI,
“Mehnat muhofazasi va ekologiya” kafedrası dotsenti I.Axmedov,
O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirligi Yong'in
xavfsizligi va favqulodda vaziyatlar muammolari ilmiy-tadqiqot
instituti boshlig'ining o'rinbosari, t.f.d., katta ilmiy xodim
SH.Kuranbayev, TDTU, “Hayot faoliyati xavfsizligi” kafedrası
professor, t.f.n. M.N. Musayev, TDTU, “Hayot faoliyati xavfsizligi”
kafedrası katta o'qituvchisi F.Xamidullayev.

Taqrizchilar:

t.f.d., prof. O.Yuldoshev - Hayot faoliyati xavfsizligi akademiyasining
akademigi.

t.f.d. B. Ibragimov - O'zbekiston Respublikasi Yong'in xavfsizligi
akademiyasi akademigi.

*O'quv dasturi Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat institutining
Ilmiy kengashida tasdiqqa tavsiya qilingan. (2021 yil _____
_____ dagi _____ - sonli bayonnoma)*

Kirish

Dastur O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrda tasdiqlangan "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-son, 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son, 2020-yil 29-oktabrdagi "Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-6097-sonli Farmonlari va O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2020-yil 14-sentabrdagi "Pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish markazlarida kasbiy (pedagogik) qayta tayyorlash kurslari faoliyatini yo'lga qo'yish to'g'risida"gi 479-sonli buyrug'ida belgilangan ustuvor vazifalar mazmunidan kelib chiqqan holda tuzilgan bo'lib, u oliy ta'lim muassasalari pedagog kadrlarining kasb mahorati hamda innovatsion kompetentligini rivojlantirish, sohaga oid ilg'or xorijiy tajribalar, yangi bilim va malakalarni o'zlashtirish, shuningdek, amaliyotga joriy etish ko'nikmalarini takomillashtirishni maqsad qiladi.

Dastur oliy ta'lim tizimida faoliyat ko'rsatayotgan nomutaxassis pedagoglarni kasbiy qayta tayyorlash kursi uchun mo'ljallangan o'quv reja asosida shakllantirilgan bo'lib, uning mazmuni kredit modul tizimi va o'quv jarayonini tashkil etish, ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni joriy etish, muhandislik va kompyuter grafikasi, elektrotexnika va elektronika, tabiiy tolalarni dastlabki ishlash, metrologiya, standartlashtirish va sertifikatlashtirish asoslari, mehnat muhofazasining xuquqiy asoslari, favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi, radiatsiya xavfsizligi, to'qimachilik mahsulotlari texnologik va jihozlari, yong'in va yonish-portlash xavfsizligi, texnika xavfsizligi, hayot faoliyat xavfsizligi, mehnat muhofazasi, bino va inshootlar xavfsizligi usullarini o'zlashtirish bo'yicha yangi bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishni nazarda tutadi.

Kursning maqsadi va vazifalari

Kursning maqsadi "Mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi" yo'nalishida pedagog kadrlarning ishlab chiqarish tarmoqlarida xavfsiz ish sharoitini tashkil etish, asosiy texnika xavfsizligi talablari asosida faoliyatni amalga oshirish, favqulodda vaziyatlar turlari, ularning kelib chiqish sabablari, oqibatlarini tahlil qilish, yong'in chiqish sabablari, ularni oldini olish va o'chirishning tashkiliy va texnik vositalaridan foydalanish, favqulodda vaziyatlarda insonlar va moddiy boyliklarni saqlash va qutqarish tamoyillari, uslublari va vositalarini ishlatish hamda bu bilimlarni talabalarga o'qitish bo'yicha kasbiy bilim, ko'nikma, malakalarini shakllantirish, yangilash va rivojlantirishdan borat.

Kursning **vazifalariga** quyidagilar kiradi:

- mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi yo‘nalishi fanlarini o‘qitishda zamonaviy metodlardan foydalanish;
- mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi yo‘nalishida xorij texnologiyalaridan keng foydalanish;
- mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi yo‘nalishida zamonaviy texnika va texnologiyalar xavfsizligi tahlillarini amalda qo‘llash,
- yong‘inga qarshi kurash xizmatini tashkil qilishni amalga oshirish;
- mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi yo‘nalishidagi innovatsiyalarni o‘zlashtirish;
- jabrlanganlarga birlamchi tibbiy yordam ko‘rsata olish va bu jarayonlarni o‘quv mashg‘ulotlarida qo‘llashning samarali metod va vositalaridan foydalanish.

Kurs yakunida tinglovchilarning bilim, ko‘nikma va malakalari hamda kompetensiyalariga qo‘yiladigan talablar:

Qayta tayyorlash kursining o‘quv modullari bo‘yicha tinglovchilar quyidagi yangi bilim, ko‘nikma, malaka hamda kompetensiyalarga ega bo‘lishlari talab etiladi:

Tinglovchi:

- xorijiy davlatlardagi kredit ta‘lim tizimlarini;
- ta‘lim sohasini boshqarishning huquqiy asoslarini;
- ta‘lim jarayonlarida raqamli texnologiyalar to‘g‘risidagi ma‘lumotlarni;
- sanoat korxonalaridan ajralib chiqadigan zararli moddalar, ularning hajmi va tarkibini;
- insonning hayotiy faoliyati davomida uchraydigan xavf-xatarlarini;
- korxonadagi umumiy gigiyenik holatini;
- O‘zbekiston Respublikasi, hamdo‘stlik davlatlari, boshqa etakchi davlatlardagi fuqaro muhofazasining hozirgi paytdagi masalalarini;
- aholi muhofazasi sohasi bo‘yicha ilmiy-tekshirish ishlaridagi asosiy yo‘nalishlarini;
- ionlashtiruvchi nurlanishlar manbalari bilan ishlaganda ko‘riladigan xavfsizlik talablarini;
- radiatsiyaviy xavfsizlikni ta‘minlovchi jamoa va shaxsiy himoya qilish vositalarini;
- radiatsiyaviy xavfsizlik bo‘yicha asosiy meyoriy-huquqiy hujjatlarini;
- nurlanish olish hodisasining yuzaga kelishining oldini olish usullarini;
- paxtachilik, to‘qimachilik va yengil sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish sohalari, O‘zbekiston Respublikasida va rivojlangan davlatlarda to‘qimachilik sanoatining rivojlanishini;
- ipakchilik sanoatining rivojlanishi, ularning istiqboldagi taraqqiyotini;

- to'quvchilik korxonalarida texnologik ketma-ketlik jarayonlarini;
- trikotaj texnologiyasiga oid asosiy tushunchalarni;
- sanoat korxonalaridan ajralib chiqadigan zararli moddalar, ularning hajmi va tarkibini;

- insonning hayotiy faoliyati davomida uchraydigan xavf-xatarlarni;
- korxonadagi umumiy gigiyenik holatni;
- zararli moddalar manbai, ularga qarshi kurash usullarini;
- mehnatni muhofaza qilish haqidagi qonunlar va huquqiy xujjatlarni;
- inson organizmining tashqi va ichki sezgi a'zolari ishini;
- zararli moddalarning ekologik vaziyatga ta'sirini **bilishi** kerak.

Tinglovchi:

- kredit tizimi asosida ta'lim jarayonlarini tashkil etish;
- pedagog xodimlarning mehnat munosabatlarini tartibga solish;
- ta'lim jarayonlarini raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirish;
- O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlarda ularning oldini olish va harakat qilish davlat tizimini tashkil etish;

- shaxsiy va jamoa muhofaza vositalarini ishlatish;
- iqtisodiyot obyektlarini, shaharlarni seysmik va yong'inga qarshi mustahkamligining uslub va usullarini oshirish;

- fuqaro muhofazasi tuzilmalarida o'qishlarni tashkil etish va o'tkazish;
- ionlashtiruvchi nurlanishlarni aniqlash;
- radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash prinsiplari, uslublari va vositalarini tahlil qilish;

- faoliyatning radiatsiyaviy xavfsiz sharoitlarini ta'minlash;
- yigirish sistemalarini va texnologik uskunalarni ishlatish;
- halqali va pnevmomexanik yigirish mashinalarini ishlatish;
- iplarni pishitishga tayyorlash va iplarni qo'shib o'rash;
- tut ipak qurti pillalasini tayyorlash;
- pillani dastlabki ishlash texnologiyasi va jihozlaridan foydalanish;
- turli to'quv va trikotaj mahsulotlari ishlab chiqarish;
- zararli moddalar manbai, ularga qarshi kurash;
- baxtsiz hodisalar ro'y berganda ularni rasmiylashtirish;
- zararli moddalarni bartaraf qilish;
- ishlab chiqarish tarmoqlarida ishlovchilar uchun qulay sanitariya-gigiyena sharoitlarini yaratish;

- og'ir jismoniy kuch sarflanadigan mehnat turlarini mexanizatsiyalashtirish, avtomatlashtirish, ish jarayonida yuzaga keladigan salbiy xavf-xatarlarni yo'qotish chora-tadbirlarini amalga oshirish **malakalariga** ega bo'lishi zarur.

Tinglovchi:

- o'quv rejalari va o'quv fanlari dasturlarini takomillashtirish;
- ta'lim natijalarini baholash;
- masofaviy ta'lim platformalari va ulardan foydalanib, ta'lim jarayonlarini tashkil etish;
- baxtsiz hodisalarni oldini olish;
- texnologik jarayonni xavfsiz boshqara olish;
- zararli moddalar miqdorini o'lchay olish va sanitariya meyorlariga solishtirib, hulosa chiqara olish;
- favqulodda vaziyatlarda foydalaniladigan shaxsiy muhofaza vositalarini amaliyotda qo'llash;
- radiatsiyaviy avariyaning kelib chiqish sabablari, oqibatlarini tahlil qilish;
- farmakologik muhofazalash;
- aholini tezkor evakuatsiya qilish;
- nurlanish olganlarga tibbiy yordam ko'rsatish;
- dezaktivatsiya o'tkazish;
- radiatsiyaviy avariyalarda insonlar va moddiy boyliklarni saqlash va qutqarish vositalarini ishlatish;
- ip xossalarini bashorat qilish;
- ta'minlagich, avtomatik toytitgich, dastlabki tozalagich, nafis tozalash va aerodinamik tozalash mashinalari boshqarish;
- halqali va pnevmomexanik yigirish mashinalarini boshqarish;
- to'qimachilik matolarini fizik-mexanik xossalarini aniqlay bilish;
- to'qimalarni taqqoslab amaliy jihatdan tahlil etish;
- zamonaviy to'quv mashina va jihozlarini tanlash, ulardan foydalanish;
- to'qimachilik sanoatining (yigiruv, to'quvchilik, trikotaj, pardozlash va tukuv) jarayonlaridagi mashina va dastgohlarni xavfsizlik tadbirlari amal qilish;
- yo'riqnomalarni sifatli o'tkazish;
- ro'y berishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarning oldini olish, talafotlarni kamaytirish (yumshatish) va oqibatlarini bartaraf etish;
- bino, inshootlarni xavfsiz ekspluatatsiya sharoitlarini ta'minlash *ko'nikmalariga* ega bo'lishi lozim.

Tinglovchi:

- kredit tizimi asosida ta'lim jarayonlarini tashkil etish va uning sifatini ta'minlashning innovatsion metodlaridan samarali foydalanish;
- ta'lim jarayonlarini raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirish;
- korxonalar va muassasalarda fuqaro muhofazasini tashkil etish;
- favqulodda vaziyatlarda to'g'ri qarorlar qabul qilish;

- aholi va moddiy boyliklar xavfsizligini ta'minlash chora-tadbirlarini ishlab chiqish;
 - to'qimachilikda tavsiya etilgan texnologiyalar tarkibini tanlash;
 - texnologik jarayonlarni nazorat qilish va kompyuterlashtirilgan texnologik uskunalarni tanlay olish;
 - atrof-muhitga chiqadigan zararlarni meyorlash va standart bo'yicha baholash;
 - insonning ish qobiliyatini oshirish va mehnat unumdorligini ta'minlash;
 - aholini favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilishni amalda qo'llash
- kompetensiyalariga** ega bo'lishi lozim.

Kurs hajmi

Kasbiy qayta tayyorlash kursi 864 auditoriya soatni tashkil etadi. Qayta tayyorlashning bevosita shaklida bir haftadagi o'quv yuklamasining eng yuqori hajmi 36 soatni tashkil etadi. Attestatsiyadan muvaffaqiyatli o'tgan kurs tinglovchilariga O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2006 yil 16 fevraldagi "Pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirishga qo'yiladigan davlat talablari to'g'risida"gi 25-sonli qarori 2-ilovasi bilan tasdiqlangan davlat namunasidagi Diplom beriladi.

"MEHNAT MUHOFAZASI VA TEXNIKA XAVFSIZLIGI (PAXTA, TO'QIMACHILIK VA YENGIL SANOATI)" QAYTA TAYYORLASH KURSI O'QUV MODULLARINING MAZMUNI

I. Umumiy tayyorgarlik

1.1. Ta'lim jarayoniga raqamli texnologiyalarni joriy etish.

Raqamli texnologiyalar va ularning didaktik imkoniyatlari. Ta'lim jarayonlarini raqamli texnologiyalar asosida takomillashtirish. «Elektron universitet» va uning xususiyatlari.

Vebinar, onlayn ma'ruza, «blended learning», «flipped classroom» texnologiyalarini amaliyotga joriy etish. Masofaviy ta'lim platformalari va ulardan foydalanib, ta'lim jarayonlarini tashkil etish.

Ta'lim jarayonlarida «bulutli texnologiyalar»dan foydalanish. Bulutli texnologiyalardan foydalangan holda o'quv jarayonini va axborot ta'lim maydonini takomillashtirish.

Multimediali interaktiv o'quv-uslubiy qo'llanmalarni va elektron ta'lim resurslarini yaratish, ulardan ta'lim tizimida foydalanish. QR-kod va undan foydalanish.

Pedagogik faoliyatda interaktiv infografika vositalaridan foydalanish.

II. Umumkasbiy tayyorgarlik

2.1. Soxaga kirish

Yuqori malakali mutaxassislarni o'qitish jarayonining tuzulishi va mazmuni. Oliy ta'lim bosqichlari. Bakalavriyat va magistratura haqida tushuncha. Toshkent

to'qimachilik va yengil sanoat instituti tarkibiy qismi va bo'limlari. Talabalarning huquq va majburiyatlari. O'quv jarayonini tashkil etishda talabalarning huquqlari va vazifalari. Talabalarning o'quv ishlarini nazorat qilish, bilimlarini tekshirish va baholash. Talabalar mustaqil ishlarining shakllari va usullari o'quv fanlariga doir axborotlarni bibliografik qidirish. O'zbekiston respublikasida to'qimachilik va yengil sanoat sohasining hozirgi holati va rivojlanish istiqbollari. Mehnatni muhofaza qilish to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi qonuni. Hayotiy xavfsizlikni ta'minlashni davr talabi. Mehnatni muhofaza qilish sohasidagi xizmatlar bozorini yanada rivojlantirish to'g'risida. Paxta tozalash, to'qimachilik va yengil sanoat korxonalari texnologiyasi va jihozlari xavfsizligini ta'minlash. Ishlab chiqarishdagi sanoat korxonalarining sanitariya va gigiyenasi. To'qimachilik sanoat korxonalari ishchi va xodimlarining fizologiyasi va psixologiyasi. Mehnatni iqtisodiy jarayon va ijtimoiy munosabat sifatida foydalanishi. Mehnat muhofazasi bo'yicha o'qishlarni tashkil qilish bilimlarni sinash to'g'risida. Sanoat korxonalarining bino va inshootlarining xavfsizligini ta'minlash. Ishlab chiqarishdagi baxtsiz xodisalarni va xodimlarni salomatligining boshqa xil zararlanishini tekshirish va hisobga olish to'g'risida. To'qimachilik sanoat korxonalari ishchi va xodimlariga birinchi yordam ko'rsatish to'g'risida. Korxonalarda yong'inga qarshi ishlarni tashkil qilish.

Talabalarni o'quv faoliyatini tashkil etishni o'rganish va talabalar uchun kerakli meyoriy hujjatlar bilan tanishtirish. Mehnatni muhofaza qilish to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi qonuni. O'zbekiston Respublikasi mehnat kodeksi moddalarini bilan tanishish va o'rganish. Mehnat iqtisodiy jarayon va ijtimoiy munosabat sifatida ifodalanish. Mehnat muhofazasi bo'yicha o'qitish masalalari bilan tanishish va o'rganish. Tabiiy talalarni dastlabki ishlash jarayonidagi texnika texnologiyalar bilan tanishish va ularni xavfsizligini o'rganish. Yigirish jarayonidagi texnika texnologiyalar bilan tanishish va ularni xavfsizligini o'rganish. Ipak tolalarini ishlab chiqarish ishlash jarayonidagi texnika texnologiyalar bilan tanishish va ularni xavfsizligini o'rganish. To'qima va trikotaj matosini ishlab chiqarish jarayonidagi texnika texnologiyalar bilan tanishish va ularni xavfsizligini o'rganish. Matoni pardoqlash jarayonidagi texnika texnologiyalar bilan tanishish va ularni xavfsizligini o'rganish. Tikuv buyumlarini texnika texnologiyalar bilan tanishish va ularni xavfsizligini o'rganish. Ishlab chiqarishdagi baxtsiz xodisalarni va xodimlarni salomatligini boshqa xil zararlanishini tekshirish va hisobga olish to'g'risidagi Vazirlar Mahkamasining 1997 yil 6 iyundagi 286-son qarori bilan tanishish.

2.2. Hayot faoliyati xavfsizligining nazariy asoslari.

Hayot faoliyati xavfsizligi nazariy asoslari" fan sifatida jamiyatdagi o'mi. Odam va uning yashash muhiti orasidagi munosabat. Hayotiy faoliyat xavfsizligi nazariy asoslarining tushuncha va qoidalari. Hayotiy faoliyat xavfsizligini ta'minlash prinsip, usul va vositalari. Ishlab chiqarishda xavfsizlikni ta'minlashda inson omili. Sanoat korxonalaridagi texnologik jarayonlar xavfsizligi asoslari. Uskuna va texnologik jarayonlarining xavfsizlik ekspertizasi. Xavflar kvantifikatsiyasi. Paxta tozalash, to'qimachilik va yengil sanoat korxonalari

texnologiyasi va jihozlari xavfsizligini ta'minlash. Ishlab chiqarishdagi sanoat korxonalarining sanitariya va gigiyenasi. To'qimachlik sanoat korxonalari ishchi va xodimlarining fiziologiyasi va psixologiyasi. Xavflar ro'yxati (nomenklaturasi). Ishlab chiqarish sexlarini shamollatish va ititish. Zararli chiqindilarni so'rib olish va havoni tozalash. Shovqin va titrashdan himoyalaniish. Yorug'lik klassifikatsiyasi. Bosim ostida ishlaydigan idish va apparatlarni xavfsiz ishlashini ta'minlash. Yuk ko'tarish, tashish mexanizmlarini xavfsiz ishlashini ta'minlash. Elektr xavfsizligi. Xavfsizlik madaniyatining inson jamiyatdagi o'rni.

Xavflarning xususiyatlarini va guruhlanishini o'rganish. Maqbul tavakkal konsepsiyasining mohiyatini o'rganish. Tizimliy tahlilda ko'llaniladigan logik amallar va hodisalar belgilarini o'rganish. Baxtsiz hodisani tahlil qilish uchun "Sabablar va xavflar daraxti"ni qurishni o'rganish. "Inson va ishlab chiqarish" tizimini dekompozitsiyalash. Xavfsizlikni loyihalash va tahlil qilishning uslubiy-logik ketma-ketligi. Ma'lumotlarni aks ettirish vositalari. Operatorning ish joyini tashkil qilish. Faoliyat xavfsizligini ta'minlashda psixologik omillarning ahamiyati. Xavfli ishlab chiqarish obyektlarining xavfliik darajasini tahlil qilish. Tabiiy tolalarni dastlabki ishlash jarayonidagi texnika texnologiyalar bilan tanishish va ularni xavfsizligini ta'minlash. Yigirish jarayonidagi texnika texnologiyalar bilan tanishish va ularni xavfsizligini ta'minlash. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1997 yil 6 iyundagi "Ishlab chiqarishdagi baxtsiz xodisalarni va xodimlarni salomatligini boshqa xil zararlanishini tekshirish va hisobga olish to'g'risidagi" 286 - son qarori bilan tanishish. Jamiyatda ilmiy-texnik va axborot (informatsiya) sohasidagi xavf turlari. Jamiyatda siyosiy va harbiy xavfsizlik masalalari.

Tabiiy yoritilganlikni tadqiq qilish. Sun'iy yoritilganlikni tadqiq qilish. Tuproqning solishtirma qarshiligini aniqlash. Ish yuzalari titrashini tadqiq qilish. Shovqinni yutish va to'sish tadbirlari samaradorligini aniqlash. Havo quvurlarida harakatlanayotgan havoning miqdorini o'lchash. Suyuqliklarning chaqnash haroratlarini tadqiq qilish. Shikastlangan kishilarga dastlabki tibbiy yordam ko'rsatish. Dastlabki o't o'chiruvchi vositalar. Ishlab chiqarish xonalari uchun havo almashtirishlarni hisoblash. Bino va inshootlarni yashindan himoyalash. Ishlab chiqarishda baxtsiz va ishlovchilar sog'lig'iga zarar keltiruvchi boshqa hodisalarni taftish qilish. Ishlab chiqarishda jarohatlarning statistik ko'rsatkichlarini hisoblash. Shaxsiy himoya vositalari o'rganish. Ishlab chiqarishda elektr xavfsizligidan himoyalaniish.

2.3. Metrologiya, standartlashtirish va sertifikatlashtirish asoslari

"Metrologiya, standartlashtirish va sertifikatlashtirish asoslari" fanining rivojlanishi va ahamiyati. O'zbekiston respublikasi metrologik xizmati. Metrologiya sohasida ishlatiladigan birliklar, o'lchash vositalari va standart namunalari ustidan tekshiruv nazoratini olib borish. Tekshirish turlari, o'lchash vositalarini metrologik attestatsiyalash, qiyoslash va kalibrlash tizimi. Fizikaviy kattaliklarning birliklar tizimi. O'zbekiston respublikasi standartlashtirish Davlat tizimi. Standartlashtirishning asosiy qonun qoidalari. Standartlar va o'lchov vositalari ustidan davlat nazorati. Standartni tasdiqlash va davlat ro'yxatidan

o'tkazish sertifikatlashtirishning ahamiyati. Mahsulotni sinash va sertifikatlash. Sertifikatlashtirish haqida ma'lumot. Sertifikatlashtirish sxemalari. Sertifikatlashtirishda tekshiruvchan nazorat va sertifikatsiyalashtirish natijalari haqida ma'lumot. Sinov laboratoriyasini akkreditlashtirish.

Sinov yo'li bilan olingan natijalarni baholash usuli. Og'irlik kvadratlarining asosiy metrologik xususiyati o'rganish. RM-3-1 uzish mashinasining asosiy metrologik xususiyatini o'rganish. Statimat-S ipni uzish mashinasining asosiy metrologik xususiyatlarini o'rganish. AG-1 gazlamani uzish mashinasining asosiy metrologik xususiyatlarini o'rganish. Sifat tizimi va ishlab chiqarishni sertifikatlashtirish. Sifat tizimini sertifikatlashtirish. Paxta tolasini sertifikatlashtirishga tayyorlash. Paxta tolasini sertifikatlashtirish. To'qimachilik mahsulotlarini sertifikatlashtirish: to'qimachilik iplarini sertifikatlashtirish. To'qimachilik matolarini sertifikatlashtirish.

2.4. Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi.

Favqulodda vaziyatlarda aholi va hududlar muhofazasi. Favqulotda vaziyatlar davlat zuilmasi organlarining favqulodda vaziyatlarning oldini olish va harakat qilish bo'yicha faoliyati. Tabiiy xususiyatli favqulodda vaziyatlar va ularning oqibatlari. Texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlar va ularning oqibatlari. Ekologik tushdagi favqulodda vaziyatlar va ularning oqibatlari. Favqulodda vaziyatlarda fuqaro muhofazasi tadbirlarini rejalashtirish. Favqulodda vaziyatlarda qutqaruv ishlarini tashkil etish. Favqulodda vaziyatlarda ularning oldini olish va harakat qilish davlat tizimi kuch va vositalarini favqulodda vaziyatlarga tayyorlash. "Halokatlar tibbiyoti" xizmatini tashkil etish. Aholi va hududlarni terroristik harakatlardan muhofaza qilish. Ommaviy qirg'in qurollari, ularning ta'sir omillari va talofatlari. Potensial xavfli obyektlar, ulardagi avariya. Aholini favqulodda vaziyatlarda harakat qilishga tayyorlash. Birinchi tibbiy yordam ko'rsatish asoslari. Yuqumli kasallik turlari, tasnifi.

"Favqulodda vaziyatlar va aholi muhofazasi" fanining maqsad va vazifalari. Favqulodda vaziyatlar davlat tizimining vazifalari, aholining fuqaro muhofazasi sohasidagi huquq va majburiyatlari. Favqulodda vaziyatlarning tasnifi va tavsifi. Aholini favqulodda vaziyatlarga tayyorlash tartibi. Xalqaro tajribani amaliyotga joriy qilish. Respublikamizda favqulodda vaziyatlarda aholi muhofazasini ta'minlash sohasida olib borilayotgan islohatlar. Favqulotda vaziyatlar davlat zuilmasi kuch va vositalarini favqulodda vaziyatlarga tayyorlash tadbirlari. Favqulotda vaziyatlar davlat zuilmasi faoliyat olib borish rejimlari va bu rejimlarda rahbar xodimlarning o'zaro hamkorligi. Favqulotda vaziyatlar davlat zuilmasini aholini muhofaza qilishda tutgan o'zni. Tabiiy ofatlar oqibatlariga qarshi chora-tadbirlari. Tabiiy ofatlar o'choqlarida qutqaruv va birlamchi tiklov ishlarni olib borish. Texnogen favqulodda vaziyatlar sodir bo'lganda kimyoviy holatni aniqlash va baholash qoidalari. Texnogen favqulodda vaziyatlarda qutqaruv va birlamchi tiklov ishlarni tashkil etish. Yer atmosferasining tarkibiy qismlari va tuzilishi. Aholi muhofazasining mashqlarini (zilzila davrida xatti-harakatlar va xavfsiz zonalarga evakuatsiya qilish). Gidrometrologik xavfli xodisalarni tahlil qilish. Epidemiya va turli xil yuqumli kasalliklardan aholini muhofaza qilish tadbirlari.

Aholini fuqaro muhofazasiga o'qitish va qayta tayyorlash. Iqtisodiyot tarmoqlari barqarorligini ta'minlashda muhandislik-texnik kompleks tadbirlarni o'tkazishni o'rganish. Radiatsiyaviy holatni aniqlash va baholash qoidalari. Favqulodda vaziyatlarda iqtisodiyot tarmoqlarining barqarorligini ta'minlash va oshirish. Aholini himoya qilish usullari: ogohlantirish, evakuatsiya omillari va shaxsiy saqlovchi vositalar qo'llanishi. Iqtisodiyot tarmoqlarida aholi muhofazasini tashkillashtirish. Ekologik muhit buzilishining asosiy sabablari. Terrorizm va aholi muhofazasi. Turli xarakterdagi favqulodda vaziyatlarda birlamchi tibbiy yordam ko'rsatish. Yer osti pana joylarini tashkil qilish. Ijtimoiy favqulidda vaziyatlar va axborot xavfsizligi. Shaxsiy muhofaza vositalaridan foydalanishni o'rganish. Favqulodda vaziyat sodir bo'lgan hududda razvedka va qutqaruv ishlarini tashkil etishni o'rganish. Qutqaruv ishlari olib borishni o'rganish. Fuqaro muhofazasi kunlari tadbirlarini tashkil etish va o'ttkazishni o'rganish (Zilzila davrida xatti-harakatlar va xavfsiz zonalarga evakuatsiya qilish).

2.5. Radiatsiya xavfsizligi.

Radiatsiya xavfsizligi fanining maqsadi, vazifalari va o'rganish obyektlari. Radiatsiya xavfsizligining huquqiy asoslari. Radiatsiyaviy xavfsizlik borasida faoliyat olib boruvchi xalqaro tashkilotlar. Atom va atom yadrosi to'g'risida umumiy tushunchalar. Radiativ nuklidlar. Yadroviy parchalanish. Radioaktiv parchalanish qonuni. Ionlashtiruvchi nurlanishlar manbalari klassifikatsiyasi. Radiativ nurlanishlarning odam organizmiga ta'siri. Dozimetriyaning vazifasi. Radiatsiyaviy nazorat metodlari va vositalari. Kundalik faoliyat sharoitida ionlashtiruvchi nurlanishlardan muhofazalash. Radiatsiyaviy xavfli obyektlarning aholi uchun potensial xavflilik darajasi bo'yicha klassifikatsiyasi. Atom elektr stansiyalaridagi avariyaalar. Radioaktiv avariya natijasida yuzaga keladigan radioaktiv ifloslanish zonasining parametrlarini hisoblash. Radiativ ifloslanish zonasiga tushub qolgan xodimlar va aholining shikastlanish miqdorini prognozlash. Radiatsiyaviy avariya sodir bo'lganda aholini va hududlarni muhofazalash prinsiplari. Shaxsiy muhofaza vositalari: shaxsiy muhofazalashning mohiyati, nafas olish organlarini muhofazalash vositalari, terini muhofazalash vositalari.

Radiativlikni, aktivlikni, nurlanish dozasini o'lchash birliklarini o'rganish. Radiometrlar va rengenometrlarning tuzilishi va o'lchash prinsipini o'rganish. Nuqtaviy izotop manbadan yassi to'siq bilan muhofazalanishni hisoblash. Radiatsiyaviy nurlanish olganda birinchi tibbiy yordam berish usullarini o'rganish. Jamoaviy muhofazalash vositalarining turlarini, tuzilish va ulardagi texnik qurilmalarga qo'yiladigan talablarni o'rganish. Radiatsiyaviy avariyaalar oqibatini hisoblash. Radiativ moddalarni atrof-muhitga chiqarib yuborilganda yuzaga keladigan holatni aniqlash. Yadroviy portlashdan keyin radiatsiyaviy holatni baholash metodikasini o'rganish. Radiativ moddalar va ionlashtiruvchi nurlanishlar turlarini va xususiyatlarini o'rganish. Odamlarda nurlanish olish darajasiga bog'liq ravishda yuzaga keladigan nurlanish kasalligining birlamchi rivojlanishi, shakli va og'irlik darajasi holatlarini o'rganish. Shaxsiy dozimetrlarning tuzilishi va ishlash prinsipini o'rganish. Radiatsiyaviy avariya

sodir bo'lganda aholini muhofazalash vositalarini o'rganish. Radiatsiyaviy ifloslanish xavfi ostida odamlarni evakuatsiya qilish qoidalarini va tartibini o'rganish. Radiatsiyaviy holatni baholash va radiatsiyaviy ifloslanish xavfi ostida korxonani muhofazalash rejimini aniqlash. Radiatsiyaviy avariya sodir bo'lganda aholini va hududlarni muhofazalash metodlari.

Radiatsiyaviy avariya sodir bo'lganda aholini va hududlarni muhofazalash chora – tadbirlari. Radiatsion avariya ta'sirida ifloslangan hududlarda o'tkaziladigan tadbirlar chegaralari va xarakterlari. Dezaktivizatsiya o'tkazish qoidalari va tartibi. Radiatsiyaviy avariya sodir bo'lganda xabar(signal) berish. Evakuatsiyaga tayyorlash va evakuatsiya. Radiativ zararlangan hududlarda aholini yashashi. Zararsizlantirishning ochiq va yopiq sikllari. Bino va inshootlarni zararsizlantirish. Radiatsiya va nur kasalligi to'g'risida tushuncha. Atom energetikasi bo'yicha xalqaro agentlik (MAGATE) va uning vazifalari. Moddadagi zaryadlangan zarrachalarni tormozlash. α -nurlanishning xususiyati. Radiativ moddalarning aktivligi. Radiometriya. Texnogen ionlashtiruvchi manbalar. DNK nima va uning nurlanishga munosabati to'g'risida. Ionlashtiruvchi nurlanishlar dozimetriyasi metodlari. Ionlashtiruvchi nurlanishdan muhofaza inshootlari va vositalari to'g'risida.

III. Mutaxassislik bo'yicha tayyorgarlik

3.1. Yong'in va yonish-portlash xavfsizligi.

Yong'in va portlash xavfsizligi faniga kirish. Yong'in xavfsizligi sohasidagi qonunchilik bazasi. Yong'in xavfsizligini ta'minlash asoslari. Yonish jarayoni, turlari va yonish shartlari haqida umumiy tushuncha. Yonishning fizik kimyoviy asoslari. Modda va materiallarning portlash-yonish xavfini tavsiflovchi ko'rsatkichlar. Gazsimon moddalarning yonish va portlash xususiyatlari va himoyalash usullari. Changlarning yonishi va portlash xususiyatlari. Korxoning yong'in xavfsizligi masalalari. Ishlab chiqarishlarning yong'in xavfini tavsiflovchi (belgilab beruvchi) asosiy omillar. Ishlab chiqarish korhonalari elektr toki (qurilmalari) dan yong'in chiqish sabablari va ularning oldini olish choralari. Yashin va uning yong'in xavfi. Korhonalardagi muhandislik kommunikatsiyalarining yong'in xavfi. Yong'indan saqlash xizmati, uning turlari, asosiy vazifalari. Davlat yong'indan saqlash xizmati. Korxonalarda yong'indan saqlash xizmatini tashkil etish. Obyektlardagi yong'in-texnika komissiyalari. Yong'inga qarshi kurash jamiyati. Davlat yong'in xavfsizligi xizmati. Modda va materiallarni saqlashda yong'in xavfsizligi choralari. Modda va materiallarning yonuvchanlik bo'yicha guruhlanishi. Bino va inshootlar konstruktiv elementlarining olovga chidamliligi, vchidamlilik chegaralari. Yog'och konstruksiyalarni yong'indan himoyalash usullari. Materiallarning olovga chidamliligini oshirish yo'llari. Bosim ostida ishlatdigan idishlarni ishlatishda xavfsizligini ta'minlash. Suyultirilgan va yuqori bosimdagi gazlarni saqlash va tashish ballonlari. Bosim ostida ishlovchi idishlarning saqlovchi qurilmalari. Bosim ostida ishlaydigan idishlarni yong'in-portlashga qarshi texnik holati. Bosim ostida ishlaydigan idishlarni xavfsiz ishlatish vositalari. Texnologik jarayonlarda yong'in xavfsizligi. Ishlab chiqarishda texnologik jarayonlarning yong'in

xavfsizligini ta'minlash. Evakuatsiya yo'llariga qo'yiladigan yong'inga qarshi talablar. Yong'inga qarshi himoya tizimlari. Yong'inga qarshi suv ta'minoti. Yong'in o'chirish qurilmalari. Korxonalarda yong'in xavfsizligini ta'minlashning tashkiliy asoslari. Korxonalarda Yong'inga qarshi chora-tadbirlar. Yong'in vaqtida aholining harakati va amalga oshiriladigan harakatlar.

O'zbekiston Respublikasining yong'in va portlash xavfsizligibo'yicha meyoriy hujjatlari talablarini o'rganish (Yong'in xavfsizligi to'g'risidagi qonun va boshqalar). Yong'in xavfsini belgilaydigan omillar. Yong'in holatini baholash. Yonuvchi mahsulotlarning yonish konsentratsiyasi va bug'lanish intensivligi hisobi. Sanoat korxonalarida yonish-portlash xavfini aniqlash. Havodagi chang aralashmalarning portlash chegarasini aniqlash. Xavfli hududlarda portlash o'chog'ini aniqlash. Yonilg'i va yuqori bosimli gazli aralashmalarning portlash xavfini aniqlash. Yuqori bosimli sig'im idishlarni portlash xavfini hisoblash. Yong'in o'chirishda ishlab chiqarishda kuch va vositalarning hisobi. Yong'inga qarshi suv ta'minoti. Yong'inni oldini olishda chaqmoq qaytargichning hisobi. Yong'in o'chirishda binoda elektr qurilmani blokirovka qurilmasini qadam kuchlanishini xisobi. Qisqa tutashuv natijasida elektr qurilmaning yong'inga bardoshlilik hisobi. Binolarda yong'in sodir bo'lganda evakuatsiya vaqtini aniqlash. Yong'inda evakuatsiya yo'llarini xisobi. Evakuatsiya qilish avtozinapoyani tushirish tezligini xisobi. Avtomatik yong'in haqida xabar beruvchi qurilmalarni o'rnatish xisobi. Yong'indan ogohlantirish tizimining bino va inshootlardagi texnologik va elektrotexnik jihozlar va boshqa tizimlar bilan o'zaro bogliqligi. Yonuvchi materiallarning yong'in bosimi va binolarning funksional vazifasiga ko'ra yong'in rivojlanishi xavfi darajasiga ko'ra xonalarning toifalanishi. Ishlab chiqarishda qo'llaniladigan modda va materiallarning o'z-o'zidan yonish shart-sharoitlarini va uni tavsiflovchi ko'rsatkichlarni o'rganish. Xavfli ishlab chiqarish obyektlari o'chirishda yonish maydoniga qarab kuch va vositalar xisobi. Yong'in o'chirishda bino inshootlarning asosiy konstruktiv elementlarning yong'inga bardoshlilik darajasi xisobi. Bino va inshootlarda taktik o't o'chirish vaqtini hisoblash.

Yonuvchi suyuqliklarning o't olish haroratini aniqlash. Iqtisodiyot tarmoqlarida chang moddalarini aniqlash (oslansevaniya). Yengil alanganuvchi suyuqliklarning yonish va portlash xususiyatini aniqlash. Yopiq holatdagi xonalardagi elektr jihozlarning portlash xavfini aniqlash. Elektr jihozlarini yerga ulashni aniqlash. Avtomatik yong'indan darak beruvchi ogohlantiruvchi qurilmalar. Birlamchi o't o'chirish vositalarini. Yong'in xavfsizligini ta'minlash asoslari. Yong'indan saqlash xizmati, uning turlari, asosiy vazifalari. Davlat yong'indan saqlash xizmati. Korxonalarda yong'indan saqlash xizmatini tashkil qilish. Texnologik jarayonlarda yong'in xavfsizligi. Ishlab chiqarishda texnologik jarayonlarning yong'in xavfsizligini ta'minlash. Portlash va yong'inga xavfli bo'lgan ishlab chiqarish xonalarining sinflanishi. Yong'inga xavfli moddalar saqlanadigan omborlarga qo'yiladigan yong'in xavfsizligi talablari. Yoqilg'i tarqatish shaxobchasini loyihalash va joylashtirishga qo'yiladigan sanitar-gigienik talablar. Yong'in va portlash xavfi bo'lgan obyektlarda avariya-qutqaruv va

kechiktirib bo'lmaydigan ishlarni olib borish. Sanoat korxonalarida zamonaviy yong'indan xabar beruvchi vositalarni qo'llash tartibi.

3.2. Texnika xavfsizligi.

"Texnika xavfsizligi" fanining ahamiyati. Texnika xavfsizligining asosiy tushuncha va qoidalari. Xavfsizlikni sistemali tahlili. Hayot faoliyat xavfsizligini ta'minlash prinsip, usul va vositalari. Ishlab chiqarishda xavfsizlikni ta'minlashda inson omili. Insonning avariya vaziyatlaridagi xulq-atvori. Mehnat muhofazasi qonunlari buzilganligi uchun javobgarlik turlari. Shovqin va titrashdan himoyalaniish.

O'zbekistonda mehnat muhofazasining xuquqiy asoslari. Korxonalarda mehnat muhofazasini tashkil etishning asosiy shakl va usullari. Ishlab chiqarishda jarohatlarning statistik ko'rsatkichlarini hisoblash va mehnat muhofazasi xujjatlarini tadqiq qilish. Ishlab chiqarishda baxtsiz va ishlovchilar sog'ligiga zarar keltiruvchi boshqa xodisalarni taftish qilish va kerakli xujjatlarni rasmiylashtirish. Shikastlangan kishilarga dastlabki tibbiy yordam ko'rsatish. Elektr toki urganda va boshqa baxtsiz hodisalar ro'y berganda jabrlanuvchiga birinchi tibbiy yordam berish (O'pka-yurak reanimatsiyasining asosiy qoidalari, "Vitim" trenajerining ishlatish usulini o'rganish). O'zbekiston Respublikasida mehnat intizomi masalalari. To'qimachilik va engil sanoat korxonalarida yong'inga qarshi kurash ishlarini tashkil etish. O'zbekiston Respublikasi "Yong'in xavfsizligi to'g'risida"gi Qonunini qiyosiy baholash (O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2009 y., 40-son, 432-modd). Dastlabki o't o'chirish vositalari va ulardan foydalanish usullarni o'rganish. To'qimachilik va engil sanoat korxonalari sex va bo'limlarida texnologik jarayonning xavfsizlik sathini baholash. Sanoat korxonasi mehnat sharoitlarini pasportlash. Mehnat xuquqining mohiyati va vazifalari. O'zbekiston Respublikasida ayollar va yoshlar mehnati. Changli havoni tozalash uskunasi o'rganish.

3.3. Hayot faoliyat xavfsizligi.

"Hayotiy faoliyat xavfsizligi" fanining mazmuni. Odam va uning yashash muhiti orasidagi munosabat. Hayotiy faoliyat xavfsizligining asosiy tushuncha va qoidalari. Hayotiy faoliyat xavfsizligini ta'minlash prinsip, usul va vositalari. Tavakkalni yo'l qo'ysa bo'ladigan mintaqasi. Sanoat korxonalaridagi texnologik jarayonlar xavfsizligi asoslari. Uskuna va texnologik jarayonlarining xavfsizlik ekspertizasi. Yorug'lik mehnat muhofazasi kattaligi sifatida. Bosim ostida ishlaydigan idish va apparatlarni xavfsiz ishlashini ta'minlash. Yong'inga qarshi kurash jamiyati.

Fanining asosiy tushunchalari mohiyati; xavf turlarini, ularni guruhlash va identifikatsiyalash. Hayot faoliyati xavfsizligining komfort sharoitlari, ishchi o'mini ergonomikasini o'rganish. Ishlab chiqarishning zararli va zaharli omillarini inson organizmiga ta'sirini hisoblash. Ishlab chiqarishdagi shovqin va vibratsiyani hisoblash. Ishlab chiqarishdagi tabiiy va sun'iy yorug'likni hisoblash usullari. Mexanik jarohatlanishdan muhofazalanish va muhofazalovchi vositalarni aniqlash. Elektr tokining inson organizmiga fiziologik ta'siri. Yong'inni o'chirishning asosiy vositalarini hisoblash usullari. Kasbiy kasalliklarni va ishlab chiqarishdagi

jarohatlarni tekshirish, hisobga olish va aniqlash usullari. O'zbekistondagi mehnatni muhofaza qilish va sanoat xavfsizligi sohasidagi boshqaruv tizimining tuzilishi va funksiyalari. Tashkilotlardagi mehnatni muhofaza qilish va sanoat xavfsizligini boshqarishdagi xavfli obyektlari. Mehnatni muhofaza qilish va sanoat xavfsizligini boshqarishni xududiy, ishlab chiqarishdagi darajasi. Jamiyatdagi iqtisodiy va ijtimoiy xavflar va ulardan muhofazalanish masala va muammolarini o'rganish. Faoliyat xavfsizligini ta'minlashda insonning psixologik ko'rsatkichlarining ahamiyati. Faoliyat xavfsizligini nazorat qiluvchi davlat tashkilotlari, ularning faoliyat ko'rsatish sohalarini, huquq va majburiyatlarini o'rganish.

Tabiiy yoritilganlikni tadqiq qilish. Sun'iy yoritilganlikni tadqiq qilish. Tuproqning solishtirma qarshiligini aniqlash. Ish yuzalari titrashini tadqiq qilish. Shovqinni yutish va to'sish tadbirlari samaradorligini aniqlash. Havo quvurlarida harakatlanayotgan havoning miqdorini o'lchash. Suyuqliklarning chaqnash haroratlarini tadqiq qilish. Shikastlangan kishilarga dastlabki tibbiy yordam ko'rsatish. Dastlabki o't o'chiruvchi vositalar. Ishlab chiqarish honalari uchun havo almashtirishlarni hisoblash. Bino va inshootlarni yashindan himoyalash. Ishlab chiqarishda baxtsiz va ishlovchilar sog'lig'iga zarar keltiruvchi boshqa hodisalarni taftish qilish. Ishlab chiqarishda jarohatlarning statistik ko'rsatkichlarini hisoblash. Shaxsiy himoya vositalari o'rganish. Davlat yong'in nazorati.

3.4. Mehnat muhofazasi.

"Mehnat muhofazasi" fanining maqsadi, vazifalari, tushunchalari va ta'riflari. Mehnat muhofazasining huquqiy - meyoriy asoslari. Ishlab chiqarish sanitariyasi va gigienasi. Mehnat muhofazasining tashkiliy asoslari. Elektr xavfsizligi. Katta energiya va bosim bilan ishlovchi uskuna va qurilmalarni ishlatishdagi xavfsizlik talablari. Changlarning yonishi va portlash xususiyatlari. Yuk tashish va yuklash-tushirish ishlarida xavfsizlik talablari. Yong'indan saqlash xizmati, uning turlari, asosiy vazifalari. Ishchilarni ijtimoiy muhofaza qilishning iqtisodiy mohiyati. Korhonalarda yong'indan saqlash xizmatini tashkil etish. Mehnat resurslarini muhofaza qilishni boshqarish tizimida ijtimoiy mehnat munosabatlari. Hodimlarni ijtimoiy muhofaza qilishning mohiyati. Mehnat sharoitlarini tadqiq qilish. Ishlab chiqarish sexlarini shamollatish va isitish. Zararli chiqindilarni so'rib olish va havoni tozalash. Shovqin va titrashdan himoyalalanish. Mehnat xavfsizligi psixologiyasi.

Mehnat muhofazasini ta'minlovchi meyoriy hujjarlarni o'rganish. Mehnat muhofazasi bo'limlari faoliyatini va hujjarlarni yuritishni o'rganish. Mehnat muhofazasi tadbirlarining ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligini hisoblash. Xavfsizlik texnikasi bo'yicha yo'riqnomalar va ularni hujjatlashtirish tartiblari. Xavfsizlik texnikasi va ishlab chiqarish sanitariyasi bo'yicha ko'rsatmalar tuzish. Ishlab chiqarish korxonalaridagi baxtsiz hodisalami tekshirish va hisobga olish. Baxtsiz hodisalami tahlil qilish uslublari va jarohatlanish ko'rsatkichlarini aniqlash. Mehnatni muhofaza qilish xizmati binosining maydoni va ishchilar sonini hisoblash. Ta'lim muassasalarida o'quv-tarbiya jarayonida o'quvchilar va talabalar

bilan yuz bergan baxtsiz hodisalarni tekshirish va hisobga olish tartibini o'rganish. Mahalliy havo almashtirish qurilmalarini hisoblash. Ishlab chiqarish xonalaridagi mexanik havo almashtirish qurilmalarining unumdor ishlashini aniqlash. Ventilyatordan chiqayotgan shovqin darajasini hisoblash. Yuk ko'tarish mashinalari va qurilmalarni sinash. Yuk ko'tarish-tushirish mexanizmlaridan xavfsiz foydalanishni hisoblash. Elektr toki zarbasidan himoya qiluvchi vositalarni o'rganish.

Elektr tokidan himoya qiluvchi vositalarni sinash. Statik elektr zaryadlari xavfliligi ko'rsatkichlarini hisoblash. Mehnat sharoitini baholash va mehnat sharoiti bo'yicha ish o'rinlarini attestatsiya qilish metodikasini o'rganish. Ishlab chiqarish xonalari va ish joylaridagi havo tarkibida bo'lgan chang miqdorini aniqlash. Ishlab chiqarish binolari va ish joyidagi havoda bo'lgan zararli gazlar miqdorini aniqlash. Tabiiy yorug'lik tushishi uchun kereakli yon derazalar maydonini aniqlash. Shovqin ko'rsatkichlarini aniqlash. Titrash ko'rsatkichlarini aniqlash. Elektr jihozlarini nollashning unumli ishlashini aniqlash. Mashina va mexanizmlardagi statik elektrlanishni o'lchash va hisoblash. Mehnatni muhofaza qilishda ergonomika va psixologiyaning ahamiyati. Ishlab chiqarishda mo'tadil ob-havo sharoitini yaratish tadbirlari. Ish sharoitlarini va mehnat muhofazasi holatini yaxshilash tadbirlarining ijtimoiy - iqtisodiy ahamiyati. Ish joylari pasportini tuzish va uning ahamiyati. Ish joylarini takomillashtirish muammolari. "Maxsus suyuqliklar (benzin, benzol, sulfat kislota, ishqorlar, texnik moylar) bilan ishlashda mehnatni muhofaza qilish Qoidalarini" ni o'rganish. O'zbekiston Respublikasining "Xavfli ishlab chiqarish obyektlarining sanoat xavfsizligi to'g'risida"gi qonuni moddalarini o'rganish. "O'zbekiston Respublikasida xavfli yuklarni avtomobil transportida tashish qoidalarini" ni o'rganish. "Yuk ko'targich (minora)larni o'rnatish va ulardan foydalanishda xavfsizlik qoidalarini" ni o'rganish. "Sanoat va qishloq xo'jaligi sohasida ishlovchi umumiy kasb xodimlari uchun maxsus kiyim, maxsus poyabzal va boshqa yakka tartibda himoyalash vositalarini bepul berishning namunaviy meyorlari" ni o'rganish. Elektr tokidan izolyatsiyasizlash (o'tkazgichlarni to'siqlar bilan to'sish, yoki ularni balandliklardan hamda yer ostidan tortish); usullarini o'rganish. Elektr uskunalaridagi xavfsizlikni ta'minlashning mexanik va elektromexanik blokirovka va avtomatik ogohlantiruvchi qurilmalarni o'rganish. "Bosim ostida ishlaydigan idishlarning tuzilishi va xavfsiz ishlatish" Qoidalarini o'rganish. Xavfsiz va sog'lom mehnat sharoitlarini yaratishning asosiy yo'nalishlari va usullari. Ish kategoriyalari va ularning o'ziga xosligi. O'zbekiston Respublikasida mehnat muhofazasi sohasidagi davlat siyosati. O'zbekiston Respublikasida Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi faoliyati tahlili. Mehnatni muhofaza qilishga oid xalqaro shartnomalari. Mehnatni muhofaza qilish sohasida xalqaro mehnat tashkilotlari tomonidan olib borilyotgan ishlar. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining mehnat muhofazasiga doir moddalarining ahamiyati.

3.5. Bino va inshootlar xavfsizligi.

Bino va inshootlar xavfsizligi to'g'risida umumiy tushunchalar va xavfsizligining huquqiy va tashkiliy asoslari. Bino va inshootlarning arxitektura va

texnik intereri, o'Ichamlarning modul koordinasiyasi. Materiallarning qurilish - texnik xossalari. Metall konstruksiyalariga qo'yiladigan xavfsizlik talablari. Temirbeton konstruksiyalariga qo'yiladigan xavfsizlik talablari. Yog'och konstruksiyalariga qo'yiladigan xavfsizlik talablari. Bino va inshootlarining fazoviy mustahkamligini ta'minlash. Bino va inshootlarni loyihalashning fizika-texnik asoslari. Bino va inshootlarga ta'sir etayotgan kuchlarning ta'sirini hisobgaolgandagi konstruktiv yechimlari. Bino va inshootlarni ta'mirlash. Bino va inshootlar loyihalaridagi ekologik yondashuv. Ekstremal va maxsus sharoitlardagi qurilishning o'ziga xosligi. Sanoat xavfsizligi ekspertizasi. Yengil sanoat korxonalarini shamollatish sistemalari hisob kitobi. Tabiiy ipakchilik korxonalarini shamollatish sistemalari.

«Bino va inshootlar xavfsizligi» fanining asosiy mazmuni va tarkibiy qismlari. Sanoat binolarining arxitektura va texnik intereri. Sanoat binolarining arxitektura texnik estetikasi. Qurilish maydonini tanlashda qo'yiladigan asosiy talablar. Qurilish materiallarining fizik xossalari. Qurilish materiallarining kimyo xossalari. Qurilish materiallarining mexanik xossalari. Bino va inshootlarga ta'sir etadigan tashqi omillar. Bino va inshootlarga ta'sir etadigan ichki omillar. Xomutning uzunligi va diametrini aniqlash. Armaturaning ulash usullari - bu konstruksiyani xavfsiz ishlatish. Cho'kuvchi tuproqda o'matilgan fundamentning xavfsiz ishlashini hisoblash. Temirbetonning solishtirma og'rligini aniqlash. Beton kesimining mustahkamligini tekshirish. Armatura va beton konstruksiyasining kesimini hisoblash. Bino ustunining mustahkamligini tekshirish. Temirbeton ustunining o'z og'rligidan tushayotgan yukni aniqlash. Balkaning o'z og'rligidan tushayotgan yukni aniqlash. Temirbeton balkani hisoblash. To'sinni hisoblash. Beton panelining mustahkamligini tekshirish. Shovqin to'suvchi to'siqdami hisoblash. G'isht ustunlarining yuk ko'tarish qobiliyatini hisoblash. Bir qavatli imoratga ketgan qurilish materiallarini hisoblash. Yoritish fonar oynasining balandligini hisoblash. Shamollar guldastasini yonalishi va takrorlanishi bo'yicha qurish. Ekspertiza AKTlarini to'lg'izish. Binolarni saqlash yashin qaytargichlar. Respublikamiz kapital qurilishlarining istiqbollari. Sanoat korxonalarini loyihalashda ekologik yondashuv.

IV. TANLOV FANLARI

Tanlov fanlari tinglovchilar ehtiyojidan kelib chiqqan holda belgilanadi.

V. YAKUNIY ATTESTATSIYA

5.1. Yo'nalishlar bo'yicha attestatsiya.

Tinglovchilar bilimni nazorat qilish va baholash asosida amalga oshiriladi.

5.2. Kursni tugatish ishi.

Kursni tugatish ishi tanlagan mavzu bo'yicha har bir tinglovchi tomonidan tayyorlanadi va himoya qilinadi.

Kursni tugatish ishini tayyorlashda quyidagilarga alohida e'tibor beriladi:

- tavsiya qilingan adabiyotlarni o'rganish va tahlil etish;

- mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligining ustivor yo'nalishlari va vazifalarini yoritish;

-mehnat muhofazasi va texnika havfsizligi sohasidagi innovatsiyalardan hamda ilg'or xorijiy tajribalardan foydalanish, shuningdek, tegishli tavsiya hamda xulosalarni ishlab chiqish.

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Modullar bo'yicha amaliy mashg'ulotlarda ma'ruzada bayon qilingan nazariy bilimlarni mustahkamlash, modullar bo'yicha olingan bilimlarni kengaytirish va chuqurlashtirish, tinglovchilarning ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borish va bilish qobiliyatlarini o'stirish, nazariy o'qitish jarayonida egallangan bilimlarning amaliyotga tadbiq etilishiga alohida e'tibor qaratiladi. Zamonaviy pedagogik texnologiyaning interfaol usullari yordamida o'tkazilgan amaliy mashg'ulotlardan asosiy maqsad – tinglovchilarning faol ishlashi va mustaqil fikrlashi, o'zini o'zi baholash, mustaqil ishlash hamda guruhda ishlash ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat.

Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta'limning turli xil shakllari mavjud bo'lib, asosiy e'tibor tinglovchilarning berilgan mavzularni (amaliy masalalar, topshiriqlar va h.k.) mustaqil ravishda, ya'ni auditoriyadan tashqarida bajarishi, o'qib o'rganishi, izlanishi va tegishli yo'nalish bo'yicha nazariy va amaliy bilimlari va ko'nikmalarini chuqurlashtirishga qaratiladi.

Dasturning axborot-metodik ta'minoti

Modullarni o'qitish jarayonida ishlab chiqilgan o'quv-metodik materiallar, tegishli soha bo'yicha ilmiy jurnallar, Internet resurslari, multimedia mahsulotlari, elektron va boshqa manbalardan foydalaniladi.

Shuningdek, mehnat muhofazasi va texnika xavfsizligi masalalari bo'yicha jurnallarda chop etilgan ilmiy maqolalar, xalqaro va respublika konferensiyalari, seminarlar materiallari tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

I. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining asarlari:

1. Mirziyoyev SH. M. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 29.12.2020 // O'zbekiston Respublikasi Prezidentining rasmiy veb-sayti. <https://president.uz/uz/lists/view/4057>.
2. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: “O'zbekiston”, 2017. – 488 b.
3. Mirziyoyev SH.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. 1-jild. – T.: “O'zbekiston”, 2017. – 592 b.
4. Mirziyoyev SH.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild. T.: “O'zbekiston”, 2018. – 507 b.
5. Mirziyoyev SH.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon bo'ladi. 3-jild. – T.: “O'zbekiston”, 2019. – 400 b.
6. Mirziyoyev SH.M. Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari. 4-jild. – T.: “O'zbekiston”, 2020. – 400 b.

II. Normativ-huquqiy hujjatlar:

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitusiyasi. – T.: O'zbekiston, 2018 y.
2. O'zbekiston Respublikasining 2020 yil 23 sentabrda qabul qilingan “Ta'lim to'g'risida”gi O'RQ-637-sonli Qonuni.
3. O'zbekiston Respublikasining «Mehnat muhofazasi to'g'risida»gi Qonuni. – T.: O'zbekiston, 2016.
4. O'zbekiston Respublikasining Mehnat kodeksi. - T.: O'zbekiston, 1995.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevral “O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida”gi 4947-sonli Farmoni.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2015 yil 4 mart “2015-2019 yillar uchun tarkibiy islohotlar, modernizatsiya qilish va ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilishga doir chora-tadbirlari dasturi to'g'risida”gi PQ-4707-sonli Qarori.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 20 aprel “Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-2909-sonli Qarori.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 28 noyabr “Paxtachilik tarmog'ini boshqarish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PQ-3408-sonli Qarori.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 21 sentabr “2019-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini innovatsion rivojlantirish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida”gi PF-5544-sonli Farmoni.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 27 may “O'zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-5729-sonli Farmoni.
11. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019 yil 8 oktabr “O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini

tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-sonli Farmoni.

12. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 29 oktabr "Ilm-fanni 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-6097-sonli Farmoni.

13. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2020 yil 25 yanvardagi Oliy Majlisga Murojaatnomasi.

14. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020 yil 22 iyun "Paxta-to'qimachilik ishlab chiqarishini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" 397-sonli Qarori.

III. Maxsus adabiyotlar:

1. Usmonov B.SH., Xabibullayev R.A. Oliy o'quv yurtlarida o'quv jarayonini kredit-modul tizimida tashkil qilish. O'quv qo'llanma. T.: "Tafakkur" nashriyoti, 2020 y. 120 bet.

2. O'rinov V. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalarida ECTS kredit-modul tizimi: asosiy tushunchalar va qoidalar. O'quv qo'llanma. Nyu Bransvik Universiteti, 2020 y.

3. Oliy ta'limning meyoriy - huquqiy hujjatlari to'plami. -T., 2013.

4. Распространение Болонского процесса: о декларации к внедрению на практике. В 3-х частях. Часть 2. Тенденции развития Болонского процесса, его инструменты и опыт внедрения / Р.Р. Агишев, И.В. Анисимова, Ш.М. Валитов, Д.А. Гопкало, В.Г. Крюков, А.Е. Пушкина, Л.А. Симонова, А.П. Снегуренко. Под ред. проф. Р.Р. Агишева. - Казань, КГТУ им. А.Н. Туполева, 2008. - 118 с.

5. The European Higher Education Area. - Joint Declaration of the Ministers of Education. - Bologna, 1999, 19 June.

6. Shaping our Own Future in the European Higher Education Area // Convention of European Higher Education Institutions. - Salamanca, 2001, 29-30 march.

7. Виртуальная реальность как новая исследовательская и образовательная среда. Церфуз Д.н. и др. // ЖУРНАЛ Научно-аналитический журнал «Вестник Санкт-Петербургского университета Государственной противопожарной службы МЧС России», 2015. – С.185-197.

8. Ibraymov A.YE. Masofaviy o'qitishning didaktik tizimi. Metodik qo'llanma. – T.: "Lesson press", 2020. -112 b.

9. Игнатова Н. Ю. Образование в цифровую эпоху: монография. М-во образования и науки РФ. – Нижний Тагил: НТИ (филиал) УрФУ, 2017. – 128 с. http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/54216/1/978-5-9544-0083-0_2017.pdf

10. Oliy ta'lim tizimini raqamli avlodga moslashtirish konsepsiyasi. Yevropa Ittifoqi Erasmus+ dasturining ko'magida. https://hiedtec.ecs.uniruse.bg/pimages/34/3_UZBEKISTAN-CONCEPT-UZ.pdf

11. Emelyanova O. A. Ta'limda bulutli texnologiyalardan foydalanish // Yosh olim. - 2014. - № 3. - S. 907-909.
12. Moodle LMS tizimida masofaviy kurslar yaratish. O'quv-uslubiy qo'llanma. - T.: Toshkent farmatsevtika instituti, 2017.
13. Tursunov S.Q. Ta'limda elektron axborot resurslarini yaratish va ularni joriy qilishning metodik asoslari. Monografiya. -T.: Adabiyot uchqunlari, 2018.
14. Растамханова С. Н., Фазлетдинова А. Р., Хафизова Р. Р. «Облачное хранилище данных» в документоведческом аспекте // Молодой ученый. - 2016. - №26. - С. 81-83.
15. Carliner, S. Information and Document Design / S. Carliner // John Benjamins Publishing Company. - 2006. - P. 266. Harris, R.L. Information Graphics: A Comprehensive Illustrated Reference R.L. Harris // Oxford University Press. - 2000. - P. 170.
16. M.B.Shah, B.C.Rana «Engineering Drawing», 2009. 568 pages
17. Elliot Gindis «Up and Running with AutoCAD® 2011 2D Drawing and Modeling», 2011. 511 pages.
18. A. Karimov "Chizma geometriya". O'quv qo'llanma, T.: Fan va texnologiyalar. 2017. - 208 bet.
19. Charls G. Fundamentals of Elektrical Engineering. 2012 by Taylor&Francis Group, 448 p.
20. O.Qudratov, T.G'aniyev Hayotiy faoliyat xavfsizligi. O'quv qo'llanma. - T., Mehnat, 2010.-256 bet.
21. Гаппарова М.А., Рузметов М.Э., Туйчиев Т.О. Табiiй толарни дастлабки ишлаш. Ўқув қўлланма. ТТЕСИ, 2018, 175 бет.
22. G'aniyev T.A. To'qimachilik sanoatida mehnat muhofazasi. Darslik. - T.: TTESI, 2013. - 172 bet.
23. Usmonov R.A. Paxta tozalash sanoati korxonalarida mehnatni muhofaza qilish va mehnat xavfsizligini ta'minlash. O'quv qo'llanma. - T.: Toshkent islom universiteti. 2013. - 256 bet.
24. Т.А.Хван, П.А.Хван. Основы безопасности жизнедеятельности. Учебник - Ростов на Дону: "Феникс", 2010. -384 стр.
25. Э.А.Арустамов. "Безопасность жизнедеятельности". Учебник -М.: "Дашков и К", 2016.-476 стр.
26. Yuldoshev O., Usmanov U., Qudratov A. Mehnatni muhofaza qilish. O'quv qo'llanma. - T.: Mehnat, 2011. - 116 bet.
27. А.Қудратов, Ю.Сосновский. "Охрана труда на кокономоталных производствах". Учебник.-Т.: О'қитувчи, 2011.-236 стр.
28. O.Qudratov, T.G'aniyev, O'Yuldoshev, G'Yormatov, N.Xabibullayev, A.Xudoyev Hayotiy faoliyat xavfsizligi. Ma'ruza kursi. - T., Aloqachi, 2015.-356 bet.
29. T.A.G'aniyev, U.A. Baturov. "Elektr toki urganda va boshqa baxtsiz hodisalar ro'y berayotganda jabrlanuvchiga birinchi tibbiy yordam berishni o'rganish bo'yicha". Uslubiy qo'llanma - T.: 2013.
30. T.G'aniyev, A.Qudratov, Y.S.Sosnovskiy. "Mehnat muhofazasidan masalalar va amaliy ishlar to'plami". O'quv qo'llanma.-T.: TTESI, 2015.-170 bet

31. Mark, P. Friend James Fundamentals of Occupational Safety and Health. Bernan Press. Германия, 2017

32. Nigmatov I., Tojiyev M. Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi. Darslik.-T.: Iqtisod-Moliya, 2011, 260 b.

33. Yuldashev O.R. Mehnat muhofazasi maxsus kursi./ Darslik. -T.: "Tafakkur qanoti", 2015. - 336 b.

34. O.R.Yuldashev, Sh.G.Djabborova, O.T.Xasanova. Hayot faoliyati xavfsizligi. Darslik.-T.: "Toshkent-Iqtisodiyot", 2014. - 268 b.

35. Yormatov G'Yo. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. -T.: "Aloqachi", 2019. - 348 b.

36. Radiation safety manual, University of Maryland. College Park, Maryland Revised May 2011.

37. Nigmatov I., Tojiyev M. X. "Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi". Darslik.-T.: Iqtisod-Moliya, 2011.-260 b.

38. G'oyipov H.E. Hayot faoliyati xavfsizligi. -T.: "Yangi asr avlodi" 2017 yil. - 264 b.

39. Yunusov M.Y. va boshq. Radiatsiya xavfsizligi. O'quv qo'llanma.-T.: 2012.-106 bet.

40. Literature Review and Research Plan. Antifreeze Solutions in Home Fire Sprinkler Systems. Copyright Fire Protection Research Foundation June 2010

41. Xudoyev A.E. taxriri ostida. Yong'in xavfsizligi. 2- nashri. -T.: Uz.R. IIV Yong'in xavfsizligi oliy texnik maktabi. 2007. - 722 b.

42. Yuldashev O.R. Mehnat muhofazasi maxsus kursi. Darslik.-T.: "Tafakkur-Bo'stoni", 2015. - 336 b.

43. Yuldashev O.R. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. Darslik.-T.: "Toshkent-Iqtisodiyot", 2014.

44. Narziyev Sh.M., Kurbonov Sh.X. Hayot faoliyati xavfsizligi. O'quv qo'llanma.-T.: "Yangi nashr", 2019 - 234 b.

45. Хасанова О.Т., Юлдашев О.Р. Безопасность зданий и сооружений. Учебнометодическое пособие.-Т.: ТГТУ, 2013 - 143с.

46. Хасанова О.Т. Безопасность зданий и сооружений. Учебное пособие. - ТашГТУ, 2018 г.

IV. Internet saytlari:

1. <http://lex.uz> – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.

2. <http://lib.bimm.uz> – Oliy ta'lim tizimi pedagog va rahbar kadrlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirishni tashkil etish Bosh ilmiy-metodik markazining elektron kutubxonasi.

3. <http://ziyonet.uz> – Ta'lim portali ZiyonET.

4. <http://natlib.uz> – Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi.

5. <http://www.ttesi.uz> -Toshkent to'qimachilik va yengil sanoat instituti.

6. <https://www.santexrimar.com/> - Santex rimar to'qimachilik korxonalari.

7. <http://www.staubli.com>- Staubli xalqaro korporasiyasi.

8. <http://www.uster.com> – Yuster texnologiyalari kompaniyasi.

"Ishlab chiqilgan"

Oliy ta'lim tizimi rahbari va pedagog kadrlarini
qayta tayyorlash va ularni malakasini oshirishini
tashkil etish Bosh ilmiy metodik markazi

Direktor T. T. Shoymardonov

" " " 202_ y.

"Kelib qolgan"

Kadrlarni qayta tayyorlash va malakasini
oshirishni tashkil etish hamda
muvofiglash boshqarmasi

Boshqarma

boshlig'i T. T. Esanboboyev

" " " 202_ y.

Toshkent to'qimachilik va ngil sanoat
instituti

Rektor T. M. Sabirov

" " " 202_ y.

Toshkent to'qimachilik va ngil sanoat
instituti huzuridagi pedagog kadrlarini
qayta tayyorlash va ularning malakasini
oshirish tarmoq markazi

Direktor T. O. Tuychiyev

" " " 202_ y.